

שיעור שאלות תשובות בתי משפט

עו"ד אורטל רייסמן

**אסור להעתיק, לצלם, להקליט או להסריט את התכנים, כולם או חלקם ,
שיוצגו לכם להלן ללא אישור מפורש ובכתב מאורטל רייסמן .**

הנושא: תביעות קטנות

שאלה:

מה הכוונה בתביעות קטנות בזכות שהומחתה או שהוסבה ובייחודים של בית משפט?

תשובה:

1. מי רשאי להגיש תביעה? רק יחיד (כלומר: לא תאגיד, חברה או גוף ציבורי).
 2. באילו סוגי תביעות מדובר?
 3. תביעה כספית בסכום שאינו עולה על 38,900 ₪.
 - תביעה לקבלת צו להחלפת מוצר, תיקון או ביטול עסקה, כל עוד שווי המצרף או השירות אינו עולה על 38,900 ₪.
 - גם תביעה שכנגד תותר באותם תנאים אך כאן יש לשים לב:
- החוק קובע כי בית משפט לתביעות קטנות מוסמך לדון רק בתביעה שהגיש יחיד (לא תאגיד).
 בית המשפט רשאי לדון גם בתביעה שכנגד התובע בלבד אך לא בהודעת צד ג' של תאגיד.
 כלומר – תאגיד אינו יכול להגיש תביעה שכנגד נתבע נוסף שאינו התובע בבית משפט לתביעות קטנות.
 בנוסף – תביעה שכנגד תידון בגבול הסמכות הכספית בלבד, אם נתבע רוצה להגיש תביעה שכנגד העולה על הסכום הקבוע החוק,
 הוא רשאי להגיש תביעה נפרדת בגין היתרה בשלום או בתביעות קטנות (אם עומד בתנאי סמכות העניינית).
4. מה לא ניתן לתבוע?
 - תביעה שמבוססת על זכות שהומחתה או הוסבה (למשל, חוב שנמכר לגורם אחר).
 - תביעה שנמצאת בסמכות הייחודית של בית משפט אחר,
 - כגון תביעות מנהליות, תביעות בתחום משפחה, עבודה, מקרקעין מסוימים ועוד.

הנושא: מנהלי

שאלה:

כשהרשות רוצה לתבוע את האדם (האזרח) מה הסמכות העניינית?
האם הסמכות נתונה לבית המשפט לעניינים מקומיים?

תשובה:

כאשר הרשות רוצה לתבוע אדם פרטי - התובענה תהיה לפני הסמכות העניינית בהתאם לסעד הרלוונטי.
בית משפט לעניינים מקומיים זה כשהרשות המקומית רוצה להגיש כתב אישום בגין תכנון ובניה או רישוי עסקים לדוגמא.
כמובן שהמדינה יכולה להגיש כתבי אישום גם כנגד אזרחי וזה פלילי לפני כתב האישום מאסר עד 7 שנים שלום ומעל מחוזי.
כל היתר תביעות שווי.

הנושא: מנהלי

שאלה:

במידה ואני מעוניין להגיש תובענה מנהלית הנוגעת למכרז ציבורי בו לא זכיתי, כאשר במסגרת התובענה אני עותר לקבלת פיצויים בסכום העולה על 2.5 מיליון ₪ – האם עצם העובדה שמדובר בתובענה מנהלית המוגשת לבית המשפט לעניינים מנהליים (היושב למעשה בבית המשפט המחוזי), משמעה כי אין כל רלוונטיות לשווי הסעד המבוקש מבחינת קביעת הערכאה המוסמכת?

תשובה :

נכון מאוד, אין רלוונטיות לשווי הסעד המבוקש מבחינת קביעת הערכאה המוסמכת בתובענה מנהלית. בשיעור סמכויות בסדר דין אזרחי, למדתם שכאשר יש דין ספציפי (בענייננו - חוק בתי משפט לעניינים מנהליים והתקנות מכוחו) אזי הסמכות העניינית נקבעת לפי הוראות הדין הספציפי.

הנושא: מנהלי

שאלה:

כאשר מדובר בתקיפה ישירה של חוק עזר שנתנה רשות מקומית – האם הסמכות לדון בכך מסורה לבית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ, או שמא ניתן לפנות לביהמ"ש לעניינים מנהליים?

תשובה:

תקיפה ישירה של חקיקת משנה (כגון חוק עזר עירוני) אינה נכללת בתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים. לפיכך, הסמכות נתונה לבג"ץ, מכוח סמכותו השיורית לפי חוק יסוד: השפיטה.

הנושא: מנהלי

שאלה:

בתקנה 29 לתקנות ביהמ"ש לעניינים מנהלים כתוב שסדרי הדין בתובענה מנהלית תהיה בהתאם לתקסד"א. בתקנה 7 לתקסד"א כתוב שהסמכות המקומית תהיה לפי מקום מגוריו/עסקו על הנתבע – האם זה הדין גם בתובענה מנהלית?

תשובה:

כאשר מדובר בתובענה – הסמכות המקומית תהיה מכוח תקסד"א.

ואם עסקינן בעתירות - תקנה 2 לתקנות בתי משפט לעניינים מנהליים (סדרי דין) קובעת כי מקום בשיפוט בעתירה מנהלית תוגש לבית המשפט שבאזור שיפוטו ניתנה ההחלטה של הרשות, ואם מדובר במקרקעין – באזור השיפוט בו המקרקעין נמצאים. עתירה נגד החלטת ועדת השגות תוגש לבית המשפט שבאזור שיפוטו נמצאים המקרקעין נושא החלטת הוועדה. עתירה שאין לה מקום שיפוט המתאים תוגש לבית המשפט בירושלים.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

האם בקשה לביטול החלטה נחשבת כערעור?

תשובה:

אם הכוונה היא לתקנה 131 לתקסד"א אז מדובר למעשה בהחלטה או פסק דין שניתנו בלי לשמוע את הצד השני – למשל: החלטה על צו מניעה זמני במעמד צד אחד, החלטה על עיקול זמני, או פסק דין שניתן במעמד צד אחד.

אם ההחלטה או פסק הדין ניתנו נגד צד מסוים מבלי שנשמע (למשל הנתבע), יש לו זכות להגיש בקשה לביטול ההחלטה/פסק הדין.

הבקשה צריכה להיות מוגשת תוך 30 ימים ממועד שבו ההחלטה הומצאה לו. לבית המשפט יש סמכות לבטל את ההחלטה/פסק הדין – אך הדבר נתון לשיקול דעתו והוא רשאי להתנות את הביטול ב"תנאים שייראו לו", למשל: חיוב בהוצאות, הפקדת ערובה, או עמידה בלוח זמנים מסוים.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

החריגים של צו נאמן – האם יש להגיש בר"ע תוך 60 יום?
או שאפשר לערער עליהם במסגרת פסק הדין המקורי?

תשובה:

צו נאמן מונה רשימה של החלטות אחרות חריגות שלא ניתן לערער עליהן מיד אלא רק בסוף.
החריגים המנויים ברשימה זו יוגשו מיד ובהתאם לסד הזמנים המוכר במסגרת ערעורים.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

דחיית בקשה לייצוגית כלכלית תיחשב לפס"ד או החלטה אחרת?
אם החלטה אחרת - ניתן לערער או צריך דיון חוזר?

תשובה:

דחיית בקשה לתובענה ייצוגית-כלכלית:

1. אם הבקשה לתביעה ייצוגית נדחתה = פס"ד ניתן לערער בזכות בתוך 60 ימים.
2. אם הבקשה לתביעה כלכלית נדחתה = החלטה אחרת אם ההחלטה ניתנה על ידי שופט אז ערעור ברשות תוך 60 ימים ואם ניתנה על ידי רשם ערעור בזכות תוך 60 ימים.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

דחיית בקשה לתביעה נגזרת תיחשב לפס"ד או החלטה אחרת?
ניתן לערער או צריך דיון חוזר?

תשובה:

אישור תביעה נגזרת = החלטה אחרת, לא ניתן לערער עליה אלא במסגרת פס"ד,
עם זאת, ניתן לקיים דיון חוזר במותב 3 שופטים.

דחיית תביעה נגזרת = פסק דין, ערעור בזכות, 60 ימים, לבית המשפט העליון.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

החלטה בהוצאה לפועל תיחשב לפס"ד או החלטה אחרת?
האם ניתן לערער?

תשובה:

ברגע שמוגשת התנגדות לביצוע שטר/סכום קצוב – ההתנגדות והדיון בה יועברו לבית המשפט.
קבלת ההתנגדות = החלטה אחרת. לא ניתן לערער מכיוון שזה מנוי ברשימה של צו נאמן.
דחיית ההתנגדות = פסק דין.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

על החלטה אחרת של שופט או רשם – יש ערעור שני?
נניח היה ערעור למחוזי, האם ניתן לערער לעליון?

תשובה:

אם ניתנה החלטה אחרת על ידי שופט – ככלל, הערעור יהיה ברשות תוך 60 ימים למעלה.
אם ניתנה החלטה אחרת על ידי רשם – ככלל, הערעור יהיה בזכות תוך 60 ימים פנימה ואז הערעור יידון על ידי שופט אם נבקש לערער גם על ההחלטה של השופט אז זה יהיה ברשות.

הנושא: ההחלטה השיפוטית וערעורים

שאלה:

האם ניתן לערער על החלטה או פסק דין של שופט עליון?

תשובה:

רשם עליון נתן החלטה אחרת – בזכות פנימה 60 ימים לשופט עליון.

רשם עליון נתן פס"ד – בזכות פנימה 60 ימים.

על שופט עליון – לא ניתן לערער.

הנושא: כלכלי

שאלה:

הוסבר שעניין כלכלי נידון בביהמ"ש מחוזי, וניתן להוריד ההליך לביהמ"ש שלום ע"י פרקליט מחוז או פרקליט מדינה, האם כשמדובר בהליך כלכלי-פלילי אז זה חל על כל הליך כלכלי?

תשובה:

בהליך פלילי - פרקליט מחוז/מדינה יכול לנתב תיקים ולשמנך אותם לשלום.
למה? עניין כלכלי = דין ספציפי: יכול להיות שכתב אישום מוגש למחוזי כי הוא מוגדר כלכלי, אבל בנסיבות הפרטניות שלו הוא לא באמת חמור, ולכן ניתן להעביר אותו לשלום.

הנושא: כלכלי

שאלה:

אם הוגשה תביעה לבית המשפט השלום או בית המשפט המחוזי בסדר דין אזרחי רגיל, ועל פי מהות התביעה היה מקום להגישה לבית המשפט הכלכלי – האם המצב הזה מהווה חוסר סמכות עניינית?

תשובה:

שלום לא מוסמך לדון בעניין כלכלי אלא בחריגים (כגון תביעה שכנגד או העברה מהמחוזי ו/או בית משפט לענייני משפחה ו/או בית משפט לתביעות קטנות).

עם זאת, כאשר תביעה שהייתה צריכה להתברר במחלקה הכלכלית מוגשת לבית משפט "רגיל", אין מדובר בהעדר סמכות עניינית מהותית, אלא בטעות של "סיווג" פנימי ומדובר בתקלה שניתן לתקנה בהעברת ההליך, ולא בבטלות מחמת חוסר סמכות.

הנושא: כלכלי

שאלה:

מה הדין כאשר התובענה הוגשה לבית המשפט המחוזי "הרגיל" ולא לבית משפט הכלכלי? האם על הנתבע להעלות חוסר סמכות עניינית בהזדמנות הראשונה?

תשובה:

בהתאם לסעיפים 42ב(א)(6) ו-42ב(א)(7) לחוק בתי המשפט, בית המשפט יבחן האם העניין הכלכלי הוא משמעותי או לא ובהתאם לכך הוא יעביר את ההליך למחלקה הכלכלית. אין מחיקה או בטלות אלא תיקון. כלומר, אין פגם בסמכות עניינית – אלא חובה להעביר למחלקה הכלכלית.

מאחר שאין מדובר בחוסר סמכות עניינית של ממש, אין תחולה לכלל של "העלאה בהזדמנות הראשונה". השאלה היא ארגונית-פנימית, ובית המשפט רשאי להעביר גם מיוזמתו.

הנושא: כלכלי

שאלה:

מה תוקפו של פסק הדין אם ניתן בידי ערכאה אשר חסרה סמכות עניינית (במיוחד בבית המשפט המחוזי "הרגיל") – האם פסק הדין מחייב את הצדדים, או שמא הוא בטל ואין לו תוקף?

תשובה:

פסק הדין אינו בטל אלא תקף לכל דבר, וניתן לערער עליו בערכאות הרגילות, זאת להבדיל ממקרה שבו ניתנה הכרעה ע"י ערכאה חסרת סמכות עניינית – שאז פסק הדין בטל.

הנושא: כלכלי

שאלה:

מתי מגישים בקשה לדיון חוזר או בר"ע כאשר מדובר בתביעה נגזרת או תובענה ייצוגית?

תשובה:

1. אישור תביעה כלכלית - אין ערעור באמצע ההליך רק בסוף.
2. דחיית תביעה כלכלית - רק אם קיבלנו פעמיים לא.
3. החלטה לאשר תביעה ייצוגית כלכלית/תביעה נגזרת - אין בר"ע.
אבל כן יש אפשרות לבקש דיון חוזר - בהרכב של 3 מותבים.
ואפשרות לערער בסוף (רגיל).

הנושא: כלכלי

שאלה:

תקיפה של החלטת רשות כלכלי-מנהלי כמו רשות ניירות ערך, בורסה וכו' נכנס רק למחלקה הכלכלית בתל אביב?

תשובה:

תקיפה של רשות מנהלית כלכלית כמו הבורסה או רשם החברות ילך למחלקה הכלכלית בתל אביב בלבד.

הנושא: כלכלי

שאלה:

באילו מקרים ניתן לדון במחלקה הכלכלית בחיפה?
האם זה לפי הסמכות המקומית איפה אני נמצאת?

תשובה:

חלוקת הארץ ל- 2 זה תיקון חקיקה והוא רק בפלילי ולא באזרחי.
כלכלי-פלילי - על פי עבירות ספציפיות של התיקן של עבירות כלכליות ואז מחלקים את הארץ ל-2.
צפון וחיפה הולכים למחלקה כלכלית חיפה וכל היתר הארץ למחלקה כלכלית בת"א.

כניסה למחלקה הכלכלית תהא רק בהתאם לסמכות המקומית, לדוגמה: הסמכות המקומית הינה בירושלים –
זה יהיה מחוזי ירושלים ולכן לא נכנס למחלקה הכלכלית.

אם הסמכות המקומית זה באר שבע נכנסת למחוזי באר שבע.

אם אני בסמכות המקומית אהיה בחיפה או ת"א בגלל ששם יש מחלקות כלכליות רק אז אני אכנס למחלקות הכלכליות.

אם סמכות מקומית חיפה - מחלקה הכלכלית במחוזי חיפה ות"א אכנס למחלקה הכלכלית בת"א.

חוק קידום תחרות וצמצום ריכוזיות במשק - יהיה במחלקה כלכלית בת"א או בחיפה.

תקיפה של רשות כלכלית כמו רשם החברות או הבורסה - ילך למחלקה הכלכלית בת"א בלבד.

הנושא: בוררות

שאלה:

כאשר מחזירים את הדיון לבימ"ש – מחזירים למי שהפנה, או סמכות מקבילה למחוזי?

תשובה:

כאשר יש הסכם בוררות בין צדדים ואחד מהצדדים רוצה לבקש סעד – הוא יבקש את הסעד מבית המשפט המוסמך לפי כללי הסמכות.

כאשר הוגשה כבר תביעה לבית המשפט וההליך הועבר לבוררות לאחר עיכוב הליכים עקב תניית בוררות, כאשר נרצה לחזור לבית המשפט (לאישור הבוררות או לסעד) – חוזרים לבית המשפט המוסמך בעניין שבנדון לפי כללי הסמכות.

אם אין הסכם בוררות ובית המשפט הציע לעבור להליך של בוררות, במידה ונצטרך בית משפט נפנה לבית המשפט שהעביר את ההליך לבוררות.

כאשר מדובר בערכאת ערעור שהעבירה את ההליך לבוררות – חוזרים לאותה הערכאה. לצד זאת – לערכאת הערעור יש סמכות מקבילה לערכאה הדיונית ולכן אם ערכאת הערעור העבירה את ההליך, אפשר לחזור גם לערכאה הדיונית.

הנושא: בוררות

שאלה:

מתי ניתן להגיש בקשה לביטול פסק בוררות ומה סדר הזמנים?
באילו מקרים ניתן לחרוג מסדר הזמנים?

תשובה:

סעיף 27 לחוק הבוררות קובע כי מי שרוצה לבטל פסק בוררות חייב להגיש בקשה לבית המשפט תוך 45 ימים:

- אם הפסק ניתן בפניו – מהיום שבו ניתן הפסק.
 - אם הפסק ניתן שלא בפניו – מהיום שבו קיבל העתק של הפסק מהבורר או מהצד השני.
- לבית המשפט יש סמכות להאריך את התקופה, גם אם כבר חלפה, אך רק אם מתקיימים טעמים מיוחדים שיירשמו.
- בנוסף, כאשר מדובר בבקשה לביטול פסק בוררות חוץ – בית המשפט יכול להאריך את התקופה גם ללא מגבלה.
- בבקשת ביטול על פי העילה בסעיף 24(10) – מניין הימים ייספר מהיום שנתגלו העובדות.
 - כמו כן, מגבלת 45 ימים לא תחול בעילה לפי סעיף 24(1).
 - אם הפסק אושר – עדיין ניתן יהיה להגיש בקשת ביטול על פי העילה בסעיף 24(10).
 - עוד חשוב להבהיר – ניתן להגיש בקשה לביטול תוך 15 ימים במידה והוגשה בקשה לאישור פסק הבוררות.

הנושא: מותבים

שאלה:

האם במ.מ.ן ברירת המחדל תמיד תהיה 3 שופטים ללא קשר לסכום התביעה?

תשובה:

כאשר מדובר במשפחה, מקרקעין ונזקי גוף - הערעור תמיד יהיה בפני 3 מותבים ללא קשר לגובה התביעה.
יש לשים לב שגם ערעור בתובענה שעולה על 300,000 ש"ח יידון בפני 3 מותבים (בכל תובענה שהיא, לא רק במ.מ.ן).

הנושא: תובענות ייצוגיות

שאלה:

אם אני מגיש תובענה ייצוגית נגד עיריית תל אביב בגין גביית ארנונה ביתר עבור 5 שנים שקדמו. אחת הטענות של העירייה לפי סעיף 21 לחוק שהיא תשלם רק עבור 24 חודשים. בית משפט חייב את העירייה ונתן פס"ד וקבע כי העירייה תשלם לתובע רק עבור השנתיים האחרונות. האם אני יכול להגיש תביעה חדשה בגין היתר שגבתה אותו העירייה – 3 שנים שלפני כן?

תשובה:

אם בית המשפט מאשר תובענה ייצוגית נגד רשות בגין השבה, הוא לא יכול לחייב את הרשות להשיב כספים עבור תקופה שעולה על שנתיים (24 חודשים) שקדמו למועד הגשת הבקשה לאישור.

יחד עם זאת, הסעיף שומר על זכותו של כל חבר בקבוצה להגיש תביעה אישית נפרדת (שאינה ייצוגית) עבור תקופות מוקדמות יותר, אם יש לו עילה לכך.

כלומר: הסעיף מגביל רק את התביעה הייצוגית, אך לא שולל מהאזרחים את זכותם האישית לתבוע את הרשות לגבי גבייה מעבר לתקופת השנתיים.

הנושא: תובענות ייצוגיות

שאלה:

במידה ובית משפט לא אישר את התובענה הייצוגית או נניח שהוא אישר אותה אך בסוף דחה אותה או מחק אותה. האם עצם העובדה שהוא לא קיבל אותה או מחק אותה זה מהווה מעשה בית דין?

תשובה:

פסק דין בתובענה ייצוגית יחול כ"מעשה בית דין" על כל חברי הקבוצה שהוגדרו במסגרת ההליך – אלא אם כן נקבע אחרת. תוצאה של פסק הדין תיחשב ככזו שמחייבת את כל חברי הקבוצה – לא ניתן יהיה להגיש תביעה נוספת באותו עניין על ידי מי מהחברים, למעט במקרים חריגים.

מדובר בהחלה אוטומטית של הכרעת בית המשפט על כלל הקבוצה, כדי למנוע ריבוי תביעות ולאפשר סופיות הדיון.

לדוגמא: אם אדם היה חלק מהקבוצה בתובענה ייצוגית נגד חברת סלולר, ובית המשפט דחה את התביעה – הוא לא יוכל להגיש תביעה עצמאית על אותה עילה, בגלל "מעשה בית דין".

הערה חשובה: אם בית המשפט מאשר יציאה מהקבוצה, או אם החוק מאפשר קביעה אחרת בנוגע לתחולת פסק הדין – אז לא יחול מעשה בית דין על אותם חברים.

כמו כן, אם מדובר בדחיה של התובענה הייצוגית ולא היה דיון לגופו של עניין אז כן ניתן להגיש תביעה אישית כי האזרח לא קיבל את יומו בבית משפט.

בהצלחה בהמשך !